

TOVEERITAR

Amerikan suomalaisten työläisnaisten äänenkannattaja

Organ of the Finnish Working Women in America

No. 13

TIISTAINA, MAALISK. 28 P. — TUESDAY, MARCH 28

1916 — Kuudes vuosik.

IHMINEN

(Kirj. Sefa Lepistö)

(Jatkoa)

Näistä alkuistukkaeläimistä oli ensin varsin epätietoista kuuluuko ne petoeläinten, jyrsijän vai kädellistenkö lahkoon, mutta myöhemmin huomattiin, että niihin sisältyy näitten kaikkien alkuperä.

Lyhyesti sanoen, ihmisen kehitys on kehitysopin mukaan tapahtunut seuraavien asteitten kautta:

Siluurikaudella ovat meidän esivanhempamme olleet kaloja, devoonikaudella ovat he kehittyneet keuhkokaloiksi, hiilikaudella sammakkoeläimiksi, permiläiskaudella matelijoiksi, mesozoiisella ajalla nisäkkäiksi. Näistä taas ilmaantuvat ensi triaskaudella alimmat muodot, nokkaeläimet, sitte jurakaudella pussieläimet, liitukaudella istukkaeläimet. Näistä viimeksimainituista muodostuvat tertiäriajalla kädellisten alhaisimmat esi-isät puoliapinat, sitte varsinaiset apinat, myöhemmin ihmisen muotoiset apinat, joiden eräästä haararyhmästä on sitte plioonisella ajalla kehittynyt mykkä apinaihminen (Pithecanthropus) ja tästä vihdoin puhuva ihminen.

Ainoastaan niin pitkälle kuin nämä esivanhempaimme luurankomuodot ulottuvat, ulottuvat myöskin geologisten löytöjen antamat todisteet. Luurangottomista, joista nämä luurankoiset epäilemättä ovat kehittyneet, ei ole jäänyt mitään kivettyä, joita voitaisiin tutkia. Tähän aikaisempaan kehitykseen nähden täytyy siis turvautua sikiön muodostumisen tutkimiseen ja vertailevaan ruumiinrakennepöpiin.

Sikiön kehitystä tutkimalla on saatu selville, että ihmisen sikiö (samoin kuin eläintenkin) alkaa yksisoluisesta, siten, että äidin munasolu ja isän siitosolu yhtyvät äidin kohdussa ja sulautuvat yhdeksi ja muodostavat yhden ainoan yksinkertaisen solun. Tämän solun syntymisestä eli muodostumisesta alkaa sitte uuden olennon olemassaolo. Tästä sitte alkaa n.k. sikiölehtien muodostuminen ja n.k. gastrula, sikiön maljakkomainen aste. Siitä edelleen kodala eli selkäjännetoukka, jolla kulkee yksinkertainen suora selkäjänne läpi koko ruumiin, ruumiin pituussuuntaan. Sitte kehittyä selkäjänne ulomaisesta sikiölehtestä selkäydin, ja alapuolelle suoliputki. Sitte vasta ilmaantuu selkäjänne kummallekin puolelle alkunika-main sarjat sekä lihaslevyjen ai-

heet, joilla alkaa luurankoisruumiin jakaantuminen eri jäseniin. Suolen etupäässä on tällöin (katoavat myöhemmin) molemmin puolin kidusraot, nielusta johtuvat aukot, joiden kautta kalaesi-vanhemmillamme on suuhun otettu hengitysvesi tullut ulos pään sivuilta. Kaikki nämä muotoasteet käy läpi yhtä uskollisesti ihmiskäsiö kuin muidenkin luurankoisien sikiöt. Vielä senkin jälkeen kuin päässä jo alkaa näkyä viisi aivorakkoa ja sivuilla silmien ja korvien aiheet, ja kun kalanmuotoinen ihmiskäsiö alkaa saada molempien raajaparien aiheet, on ihmisen sikiö niin muiden luurankoisien sikiöiden kaltainen, ettei niitä voi erottaa toisistaan.

Määrätyllä kehitysasteella voi esim. ihmisen ja apinan, koiran ja kaniinin, sian ja lampaan sikiöt tuntea korkeampien luurankoisien sikiöiksi, mutta ei voi erottaa toisistaan. Tämmöistä yhtäläisyyttä ei voi selittää muuten kuin yhteisen polveutumisen kautta.

Kehitysoppi siis opettaa, että samoinkuin ihminen on kehittynyt ja polveutunut monista erilaisista muotoasteista, aina yksisoluisesta asti, samoin polveutuu eläimetkin, ja ihmiset samoinkuin monet eri eläinlajit, polveutuvat yhteisistä aikaisemmista lajeista, jotka aikaisemmat lajit ovat haaraantuneet moniksi eri lajeiksi, ja aikaisemmassa muodossaan laanneet olemasta.

Se, joka on tämän muutoksen vaikuttanut, on olemisen taistelulelu. Se seikka, että eri ryhmät tästä aikaisemmasta lajista ovat joutuneet käymään tätä olemisestaistelua erilaisissa olosuhteissa, on kasvattanut eri ryhmille erilaisia ominaisuuksia ja muotoja, muuttanut niiden ruumiinosia toisilaisiksi, kasvattanut nusia tarpeellisia jäseniä ja kiihdyttanut pois tarpeettomiksi käyneitä. Tämä juttu ei siis ole niin yksinkertainen ja typerä kuin se usein otaksutaan. Ajattellaan sen sisältävän vaan sen yhden väitteen, että ihminen on kehittynyt apinasta. Mutta ennenkuin siirrymme varsinaisesti sielutieteen alalle, panemme vielä kerran tarkoin mieleemme sen seikan, että **tämä kehitys ja nämä muutokset ovat tapahtuneet miljoonien vuosien kuluessa.**

Entäs sitte sielu, mitä se on?

Tämän kirjoituksen alussa mainittiin jo n.k. dualistisesta elikkä ihmisen kaksioletoisuutta opettavasta opista, joka tekee sielusta jonkinlaisen yllinmöllisen henkiönnön, jota ei voi käsittää, mutta todellisuudessa sielu ei

ole mikään eri olento, vaan se on kaikkien n.k. henkisen elämän ilmiöitten yhteiskäsite eli nimitys. Siihen sisältyy järki, tunteet, tahto, muisti, halu j.n.e. ja kaikki nämä ovat aineellisia asioita, saavat alkunsa aineesta. Sitä aineesta meidän ruumiissamme, josta tämä n.k. sielullinen toiminta johtuu, sanotaankin muuttamissa tieteellisissä kirjoissa psykoplasmaksi, eli sieluplasmaksi. Senvuoksi, että kemiallinen tutkimus osoittaa, että sieluelämän perustana oleva aine on aineita, joka on luettava plasma-aineitten ryhmään (munan valkuaisen tapaisten hiiliyhdistymän ryhmä). Ihmisillä ja korkeammilla eläimillä, joiden ruumiissa on kehittynyt elimien ja kudosten pitkälle menevä työjako, on tämä sieluplasma keskittynyt hermoplasmaan, sieluelämän keskustana näillä korkeammilla eläimillä ja ihmisillä on siis hermokeskustat, aivot, ja selkäydin.

Alemmilla eläimillä ja kasveilla, joilla ei vielä ole eri hermoja ja aistimia, ei tämä psykoplasma ole vielä kehittynyt itsenäiseksi erilaistuneena toimimaan, vaan on se samaa kuin niiden koko elävä protoplasma.

Mutta kieltämätön tosiasia on, että kunkin elävän olennon, niin alempien kuin ylempienkin n.k. sielullinen toiminta riippuu siitä miten tämä sieluplasma hänen ruumiissaan on muodostunut, minkälaista se on ja ennen kaikkea, että se on normaalikunnossa. Esim. ihmisen aivot ovat tarkan tieteellisen tutkimuksen kautta huomattu jakaantuvan eri osiinsa, joilla kullakin on oma tehtävänsä. Aivojen harmaassa kuorikerroksessa on keskusaistimien neljä eri aluetta eli neljä siäistä aistimus-sarkaa: ruumiillisen tunnon sarka pääläen liuskassa, haju-sarka otsaliuskassa, näkö-sarka takaraivoliuskassa, kuulosarka ohimoliuskassa. Näiden neljän aistin keskuksen välissä on neljä suurta ajatuskeskustaa eli mielle-yhtymäkeskusta, todellisen hengentämisen elimet. Ne ovat sielun todelliset työvälineet joiden kautta ajattelu tapahtuu. Edessä otsa-aiivot, takana ylhäällä pää-laki-aiivot, takana alhaalla n.k. pää-aiivot, jotka ovat tärkeimmät kaikista, ja vielä alhaalla sisälle kätkeytyinä saari-aiivot. Jos nyt sitte joku taudin basilli tahi tapaturma pääsee turmelemaan nämä ajatuksen välineet tahi hävittämään, niin häiriintyy tahi kokonaan häviää ajatus ja taju, samoin on kuulon ja näönkin laita, jos kuulu- ja näkö-sarka turmeltuu.

(Jatkoa toisella sivulla.)

SAIRAAAN LAPSEN HOITAJANA

On yksi ihanimpia Tytyne-meren rannikon helmiä iltoja. Ilma on kuulakan kirkas ja tähdet loistavat, kuin olisivat ne vaan muutaman sadan jalan korkeudessa, koettain toistensa kanssa kilvotella kauneudessaan, mutta kuu, joka on jäykkä kuin jääpatsas vie voiton kaikista loisteellaan vaikka hän on vasta kymmenen päivän vanha. Nuoruudesta huolimatta on se kohonnut aivan mittamattomaan korkeuteen, että täytyy ottaa lakkiinsa kiinni kun nostaa päänsä sitä katsoakseen. Tekee mieli huutaa sille: "Oi sinua sinä yövalvojain kuningas, miksi et sinä aina valvo meidän pimeitä öitämme." Mutta kun pysähdyn sitä ajattelemaan takertun huuto kurkkuni ja ajatukset liitvät ympäri suurta luontoa ja pysähtyvät omaan mitättömyyteeni. Sillä mitätön minä todella olen, koska en voi pientä kahden vuotiaista lasta auttaa. Ainoastaan voin sen vierellä istua ja kuunnella sen tiukkaa ja toisinaan harvaa, enimmäkseen epäsiinäntöllistä hengitystä, joka johtuu korkeasta kuumeesta.

Ja tämä tapahtuu huoneessa, jossa on kaikki yhtä epäsiinäntöitä kuin tuon sairaan lapsen hengitys. Tässä on kaksi ikkunaa, joista toinen on kahdenker-taisella verholla peitetty, vaan toiseen ei ole yltänyt mitään, tai lienee siitä verho tahallaan jätetty pois, sillä se on metsään-päin ja parempi siitä on minun-kin ihaila tuota kirkkaasti vilkkuvaa yläluontoa.

Huonekalut tässä ovat neljä tuolia, jotka kaikki ovat eri mallisia, eri värisiä, eri arvoisia ja eri ikäisiä. Sitten on kaksi kei-nutuolia nekin toisistaan eroavat sekä hinnassa, mallissa, että iäis-sä. Nurkassa huonetta on pieni nelikulmainen pöytä hyvin sovitettu nurkkaan. Pöydällä on muutamia kirjoja ja iso kasa vanhan maan valokuvia ja iso lamppu, lamppu sellainen, joka häpäisee komendellaan kaikki muut huoneessa olevat mööpit. En oikeen osaa sanoa miten se on tällaiseen asuntoon joutunut, eikä ole ketään joka voisi tämän arvoituksen ratkaista, niin täytyy jättää se arvoitukseksi edellekin. Huoneen koillisessa kulmassa on lämmityskamini, pieni peilinen ja ilman pitävä.

Länsiseinustalla pieni vuoteen asemaa täyttävä sohva alaspainu-vin syrjii — vuode jossa tuo pie-ni hento ihmislapsi huohottaa elämän ja kuoleman välillä pyy-